

УДК 619:614.31:637.5

А. І. ТЮТЮН, кандидат ветеринарних наук, доцент**Н. І. КОС'ЯНЧУК**, кандидат ветеринарних наук, доцент*Національний університет біоресурсів і природокористування України***Н. Ф. МАРТИНЮК**, завідувач лабораторією*Державна лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи № 15, м. Київ*

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИЙ МОНІТОРИНГ ПРОДУКТІВ ЗАБОЮ ТВАРИН НА РИНКУ «ЛІСОВИЙ» М. КИЄВА

Проведено ветеринарно-санітарний моніторинг надходження продуктів забою сільськогосподарських тварин на одному із ринків м. Києва.

Ключові слова: продукти забою тварин, ринок, ветеринарно-санітарна експертиза.

М'ясо та м'ясні продукти належать до основних продуктів харчування людини. Завдяки цим продуктам людина задовольняє більшу частину потреби в повноцінних білках, необхідних для пластичних і регенеративних процесів організму. Крім того, як відомо, м'ясо та м'ясні продукти є істотним джерелом жирів, мінеральних речовин, вітамінів, екстрактивних речовин, що спричиняють стимулюючу дію на секрецію травних залоз [1].

Поживна та біологічна цінність м'яса залежить від його хімічного складу, засвоюваності та органолептичних показників. У м'ясі тварин містяться всі речовини, необхідні для росту, розвитку і нормальної життєдіяльності організму людини.

Найважливішим компонентом харчових продуктів тваринного походження є білок. Білки – це основа структурних елементів клітин і тканин. З білками в організмі пов'язано здійснення основних проявів життя: обмін речовин, здатність до росту, розмноження, мислення тощо [2].

Попри те, що білки становлять 1/5 людського тіла і близько 2/3 сухої речовини, організм має лише незначні білкові резерви. Єдиним джерелом утворення білків в організмі є амінокислоти білків їжі. Тому білки є абсолютно незамінними в щоденному харчуванні людини будь-якого віку [3].

Білки м'яса відносяться до повноцінних білків, тобто до таких білків, які містять усі незамінні амінокислоти.

Надходження м'яса та м'ясних продуктів до споживача, як відомо, відбувається через мережу різних торговельних закладів, в тому числі і агропродовольчих ринків.

Згідно діючих ветеринарних нормативно-правових актів, а саме Ветеринарного законодавства та Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів всі продукти забою тварин, що надходять до реалізації у мережу продовольчих ринків підлягають обов'язковій ветеринарно-санітарній експертизі в державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи (ДЛВСЕ). Дану експертизу проводять спеціалісти

державних установ ветеринарної медицини, що пройшли спеціальну підготовку з ветеринарно-санітарної експертизи та атестацію у встановленому порядку [4].

М'ясо, інші продукти забою, у тому числі субпродукти, жир тощо при підозрі щодо їх якості та безпеки, а також отримані від хворих та підозрілих у захворюванні тварин до продажу на ринку не допускаються.

Тому **метою** нашої роботи було вивчення динаміки надходження продуктів забою тварин на один із агропродовольчих ринків м. Києва («Лісовий») та проведення моніторингу за ветеринарно-санітарними показниками якості м'яса, що надходить для реалізації на ринок.

Матеріали та методи досліджень. Матеріалом для досліджень були продукти забою сільськогосподарських тварин та птиці, що надходили на ринок «Лісовий» м. Києва з присадибних індивідуальних та невеликих фермерських господарств селян Київської та Черкаської областей за останні чотири роки (2008-2011). Нами були проведені лабораторні та органолептичні дослідження м'яса та внутрішніх органів забійних тварин, а також використані статистичні матеріали ветеринарної звітності лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи ринку за вищезазначений період.

Результати досліджень. Продукти забою тварин надходять на ринок "Лісовий" протягом всього року і проходять обов'язкову ветеринарно-санітарну експертизу. Найбільше продуктів забою реалізується на ринку у вихідні та передсвяткові дні. М'ясо для реалізації переважно надходить із індивідуальних і фермерських господарств селян Київської та Черкаської областей.

Показники динаміки надходження продуктів забою тварин та птиці на ринок "Лісовий" за останні 4 роки представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Динаміка надходження продуктів забою тварин та птиці
на ринок "Лісовий"**

Продукти забою	2008			2009			2010			2011		
	К- кість туш	Тонн	%	К- кість туш	Тонн	%	К- кість туш	Тонн	%	К- кість туш	Тонн	%
Свинина	7988	272,0	50,74	9910	994,0	73,03	10266	1044,0	86,49	10617	1060,0	76,75
Яловичина	4009	248,5	46,36	4352	350,0	25,72	3665	148,5	12,31	3520	304,0	22,01
Баранина	237	4,7	0,87	361	7,58	0,56	365	7,1	0,59	419	8,2	0,59
Птиця, кролі	6407	10,80	2,01	5170	9,47	0,69	4428	7,80	0,65	5438	8,98	0,65
Всього	18641	536	100	19793	1361,05	100	18724	1207,4	100	19994	1381,2	100

Аналіз даних таблиці свідчить, що більшу частину м'яса на ринку становить свинина. Спостерігається також збільшення частки свинини і по роках – 50,74→73,03→86,49→76,75%. Найменше за розглянутий період надійшло баранини – менше 1%. Частка яловичини за останні 4 роки зменшилася із 46,36 до 22,01%. Переважна кількість та збільшення надходження свинини на ринок по роках, на наш погляд, пояснюється підвищеним попитом населення на дану продукцію та економічною доцільністю вирощування свиней.

Всі продукти забою тварин та птиці згідно ветеринарного законодавства проходять обов'язкову ветеринарно-санітарну експертизу. При проведенні

ветеринарно-санітарної оцінки м'яса та внутрішніх органів забитих тварин були виявлені ознаки інвазійних захворювань та потолого-анатомічних (дистрофічних) змін у продуктах забою свиней та великої рогатої худоби. Результати проведеної ветеринарно-санітарної експертизи представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати ветсаноцінки свинини та яловичини на ринку «Лісовий»

Продукти забою	Всього досліджено туш	Кількість продуктів забою з ознаками захворювань та змін (к-сть/%)						
		Саркоцистоз	Метастронгілоз	Фасціольоз	Актиномікоз	Дистрофія печінки	Ехінококоз	Крипторхізм
2008 рік								
Свинина	7988	372/4,7	1215/15,2	-	-	815/10,2	1205/15,0	7/0,1
Яловичина	4009	-	-	329/8,2	2/0,04	-	-	-
2009 рік								
Свинина	9910	309/3,1	1202/12,1	-	-	890/9,0	1076/10,9	5/0,1
Яловичина	4352	-	-	346/8,0	2/0,1	-	-	-
2010 рік								
Свинина	10266	348/3,4	863/8,4	-	-	1078/10,5	759/7,4	4/0,04
Яловичина	3665	-	-	230/6,3	-	-	-	-
2011 рік								
Свинина	10617	197/1,86	1172/11,04	-	-	1363/12,84	1916/18,05	2/0,02
Яловичина	1896	-	-	299/8,49	-	-	-	-

Згідно даних таблиці 2 основну частину виявлених захворювань за останні 4 роки складають інвазійні захворювання тварин. Серед даних захворювань найбільш часто, за результатами 2011 року, виявляли у свиней ехінококоз та метастронгілоз – 18,05% і 11,04% відповідно. Значно рідше у порівнянні з цими захворюваннями реєстрували в продуктах забою свиней саркоцистоз – 1,86%. При ветеринарно-санітарній експертизі продуктів забою великої рогатої худоби виявляли фасціольоз у 8,49% випадків та поодинокі випадки актиномікозу у попередні роки.

Як видно із даних таблиці, протягом останніх років в лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи ринку реєструється значна кількість випадків дистрофічних вражень печінки у свиней. Дані зміни характеризуються наявністю на поверхні печінки, округлих плям білого кольору, різної величини (рис. 1.), а також деякі органолептичні зміни в м'язах. При чому, якщо у 2008 та 2009 роках дані дистрофічні зміни виявлялися рідше ніж зміни характерні для найбільш поширених інвазійних захворювань, то у 2010 та 2011 роках частка виявлення даних дистрофічних змін перевищила навіть кількість захворювання свиней на метастронгілоз і в 2011 році склала 12,84%. Тобто за останніх 2 роки спостерігається

збільшення надходження для реалізації на ринок продуктів забою свиней, які мають дані дистрофічні зміни.

Рис.1. Макроскопічні дистрофічні зміни в печінці свині

При спілкуванні із реалізаторами даних продуктів забою свиней (що мали дистрофічні зміни) було встановлено, що всі тварини при житті відгодовувалися на інтенсивних концентратних раціонах із застосуванням імпортичних кормових добавок.

За результатами проведеної в 2011 році ветеринарно-санітарної експертизи співробітниками ДЛВСЕ ринку було виявлено і недопущено до реалізації: 170 кг печінки великої рогатої худоби, враженої фасціольозом; 210 кг легень свиней, що мали ознаки захворювання на метастронгілоз; 840 та 1200 кг печінки свиней з ознаками ехінококозу та кормової дистрофії.

Висновки.

Продукти забою тварин та птиці надходять на агропродовольчий ринок «Лісовий» м. Києва протягом всього року. Найбільше на ринок надходить свинини, частка якої в 2011 році склала 76,75%, найменше надійшло баранини та м'яса птиці і кролів – менше 1%.

За результатами проведеної ветеринарно-санітарної оцінки встановлено, що найбільше реєструється в продуктах забою тварин зміни характерні для інвазійних захворювань. Серед даних захворювань у 2011 році найчастіше виявляли ехінококоз та метастронгілоз свиней – 18,05% та 11,04% відповідно. Дистрофічні зміни печінки свиней зареєстровані у 12,84% випадків.

1. Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва / О. М. Якубчак, В. І. Хоменко, С. Д. Мельничук та ін.; За ред. О. М. Якубчак, В. І. Хоменка. – Київ, 2005. – 800 с.

2. Ветеринарно-санітарна експертиза сировини та продуктів тваринного походження / В. В.Власенко, Р. Й. Кравців, В. І. Хоменко та ін.; за ред. В. В.Власенка, Вінниця РВВ ВАТ "Віноблдрукарня", 1999. – 514 с.

3. О. М. Олійник / Основи фізіології, санітарії та гігієни харчування. Львів, 1998. – 154 с.

4. Правила передзабійного ветеринарного огляду тварин та ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів, затверджені наказом Державного департаменту ветеринарної медицини України від 07.06.2002 № 28 та зареєстровані у Міністерстві юстиції України 21.06.2002 за № 524/6812.

**ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНЫЙ МОНИТОРИНГ ПРОДУКТОВ
УБОЯ ЖИВОТНЫХ НА РЫНКЕ «ЛИСОВИЙ» Г. КИЕВА /**

А.И. Тютюн, Н.И. Косьянчук, Н.Ф. Мартынюк

*Проведен ветеринарно-санитарный мониторинг поступления продуктов
убоя сельскохозяйственных животных на одном из рынков г. Киева.*

*Ключевые слова: продукты убоя животных, рынок, ветеринарно-
санитарная экспертиза.*

**VETERINARY-SANITARY MONITORING OF ANIMAL SLAUGHTER
PRODUCTS AT KIEVAN “LISOVYI” MARKET/ A. I. Tyutyun,**

N. I. Kos'yanchuk, N. F. Martinyuk.

*Veterinary-sanitary monitoring of animal slaughter products receiving at one of
kievan markets was led.*

Key words: slaughter animal products, market, veterinary-sanitary expertise.

Рецензент – кандидат ветеринарных наук А. І. Кобиш.